

Inspraakrapport ontwerp- Beleidsnota peilbeheer HDSR 2019

Vastgesteld door het Algemeen Bestuur
op 18 december 2019

Verantwoording

Titel: Inspraakrapport Ontwerp Beleidsnota peilbeheer 2019
Auteurs: Astrid de Boer, Michiel Anten
Document: 1578101
Datum: Oktober 2019

Colofon

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR)
Afdeling Planvorming & Advies
Postbus 550
3990 GJ Houten
Telefoon: 030 634 57 00
Fax: 030 634 59 97
website: www.destichtserijnlanden.nl
email: post@hdsr.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Hoofdpunten inspraak	4
3	De afzonderlijke inspraakreacties.....	5
4	Samenvatting aanpassingen ontwerp- Beleidsnota Peilbeheer	27

1 Inleiding

De ontwerp Beleidsnota Peilbeheer 2019 heeft ter inzage gelegen van 13 augustus tot en met 23 september 2019. Tijdens de inspraakperiode zijn 4 informatie avonden gehouden. Dit heeft 13 inspraakreacties opgeleverd.

Op 5 november 2019 behandelt het college de ontwerp-Beleidsnota Peilbeheer en het inspraakrapport. Vervolgens wordt het doorgeleid naar de commissie Systeem, Kwaliteit en Keten (SKK) van 28 november 2019 en wordt het peilbesluit vastgesteld door het algemeen bestuur op 18 december 2019.

In het volgende hoofdstuk worden de hoofdpunten uit de zienswijzen en de reactie van het waterschap weergegeven. De individuele reacties worden in hoofdstuk 3 vermeld. Bij elke afzonderlijke reactie bestaat de behandeling van de zienswijze uit drie punten. Eerst wordt letterlijk weergegeven wat de zienswijze van inspreker is. Daaropvolgend wordt weergegeven wat het antwoord is van het waterschap. In hoofdstuk 4 zijn de hieruit resulterende aanpassingen van de ontwerp-Beleidsnota Peilbeheer weergegeven.

2 Hoofdpunten inspraak

Het merendeel van de zienswijzen heeft betrekking op het veenweidegebied. Daarbinnen zijn als meest besproken onderwerpen te benoemen:

- Onderbemalingen: kanttekeningen bij de beleidsuitgangspunten en vragen over de termijn.
- Hoogwatervoorzieningen: opmerkingen/bezwaren over het voornemen peilindexatie binnen hoogwatervoorzieningen toe te passen, voor-en tegenstanders van de lange termijnvisie over hoogwatervoorzieningen;
- Peilindexatie verminderen en daaraan gerelateerde maatregelen en consequenties;
- Weidevogels;
- Flexibel/dynamisch peilbeheer.

Van de zienswijzen die geen betrekking hebben op het veenweidegebied gingen de meeste over:

- Goede en zorgvuldige analyse van knelpunten, afweging en communicatie daarover met betrokkenen;
- Wat verstaan wordt onder een robuust en duurzaam watersysteem;
- Peilbeheer in stedelijk gebied.

Het grootste deel van de zienswijzen bestaat uit tekstuele opmerkingen en verduidelijkende vragen (zie hoofdstuk 3). De voorstellen voor wijzigingen zijn beoordeeld en deels overgenomen (zie hoofdstuk 4).

3 De afzonderlijke inspraakreacties

In onderstaande tabel zijn de afzonderlijke inspraakreacties weergegeven. Kolom 1 geeft een nummering weer die als volgt is opgebouwd: bij 2.B staat de 2 voor inspreker nummer 2. De letter achter de punt (in dit geval B) betreft het onderwerp waar de inspraakreactie over gaat; dit kunnen er meerdere zijn per inspreker. In de tweede kolom wordt letterlijk weergegeven wat de zienswijze/inspraakreactie van inspreker is. De derde kolom toont op welke paragraaf uit de beleidsnota peilbeheer het betrekking heeft. In de vierde kolom wordt weergegeven wat het antwoord is van het waterschap en of de beleidsnota peilbeheer al of niet wordt aangepast. In de 5de kolom is aangegeven of de beleidsnota is aangepast. Eventuele aanpassingen worden weergegeven in hoofdstuk 4.

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
1.A	<p>Het waterschap wil de drooglegging verminderen. Dit vind ik geen goede ontwikkeling.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hierdoor voldoen bruggen niet meer aan de doorvaarthoogte. - Greppels zullen vollopen. - Drainage komt onder water te staan (gewone drainage). - Meer structuurbederf. - Meer mineralen uitspoeling. - Slechtere waterkwaliteit. - Vermindering waterberging. <p>Hierbij pleit ik voor grotere drooglegging. Tijdens informatieavonden bleek bij enkele inwoners behoefte aan een hoger peil. Dit kan gerealiseerd worden door eigen sloten of in samenwerking met burens het slootwaterpeil te verhogen. Tegenwoordig kunnen daar de plas dras pomp voor gebruikt worden. Dit kan vastgelegd worden in de nota peilbeheer.</p>	F15 pg 56	<p>Een grotere drooglegging is niet wenselijk, omdat dit de bodemdaling versnelt. Het waterschap heeft de ambitie om in het veenweidegebied de bodemdaling in 2030 met 50% te reduceren. Als een gebied zich collectief inzet om de bodemdaling te reduceren, blijft het waterschap volledig indexeren. De drooglegging blijft dan gelijk.</p> <p>Als een gebied zich hiervoor niet inzet volgen de waterpeilen de bodemdaling met 75% in plaats van 100%. De drooglegging wordt hiermee passief verkleind.</p> <p>Tijdens het gebiedsproces worden alle mogelijkheden besproken en afgewogen. Alle mogelijke effecten die u noemt, worden in die afweging meegenomen. Ook worden alle belanghebbende in de gelegenheid gesteld om hun standpunt in te brengen. Mochten er alternatieve maatregelen (bijvoorbeeld wat u noemt) zijn die haalbaar zijn, dan worden ook die onderzocht en afgewogen. Pas na deze afweging wordt door het algemeen bestuur besloten om de drooglegging passief te verkleinen. Het is mogelijk om tegen dit besluit van het algemeen bestuur in beroep te gaan. Zie ook hoofdstuk 4.</p>	-

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
2.A	LTO Noord voorziet dat de voorgenomen aanpassingen in het peilbeheer effecten hebben op gronden met een agrarische bestemming. Essentieel is dat bij wijzigingen in het peilbeheer de verschillende doelen integraal en evenwichtig benaderd worden. De nota geeft ons op dit moment nog onvoldoende borging dat de belangen ook evenwichtig worden gewogen. We realiseren ons dat de nota een startpunt is, maar roepen hierbij het hoogheemraadschap op om zeer zorgvuldig om te gaan met de belangen van de agrarische sector. In de nota komen we geen verwijzing tegen naar het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). We verzoeken het hoogheemraadschap hier wel een verbinding mee te leggen omdat dit programma juist ook stuurt op bewustwording en uitvoering van de opgaven die in deze nota aan de orde komen. Onderstaand vindt u de belangrijkste punten van zorg en aandacht.	.	Het Deltaplan Agrarische Waterbeheer (DAW) heeft belangrijke raakvlakken met de waterkwaliteit opgaven genoemd in de beleidsnota. De koppelkansen, zoals bijvoorbeeld het aanleggen van natuurvriendelijke oevers, worden daar waar mogelijk meegenomen in het gebiedsproces van een peilbesluit.	-
2.B	Stuur aan op een zorgvuldige en gedetailleerde communicatie . Voor de agrarische sector is het van groot belang dat het proces van peilbeheer bestaat uit een continue zorgvuldige afweging van belangen. Het delen en onderbouwen van afwegingen helpt hierbij. Kies voor de juiste mate van schaalgrootte. Een gebiedsgerichte communicatie is aan te bevelen.	3.1, 3.2 4.1, 4.2	Dit onderschrijven wij helemaal! De aanpak van peilbesluiten zoals omschreven in de Nota Peilbeheer voorziet geheel in deze aanbeveling: Tijdens het opstellen van een peilbesluit wordt er veel aandacht besteed aan interactie en communicatie met het gebied. Dit gebeurt zowel tijdens fase 2, de waterhuishoudkundige toets, als in fase 3, bepalen van oplossingsrichtingen en keuzes op hoofdlijnen.	-
2.C	Naast wijzigingen in de peilhoogtes is er ook een voorgestelde wijziging in het beheer. Momenteel is er een vast peil, of een zomer- en winterpeil, meestal in de zomer plus 5 cm en in de winter -5 cm t.o.v. het vastgestelde (gemiddelde) peil. Hier komt nu flexibel peilbeheer bij. Dit betekent bijvoorbeeld in droge periodes tot maximaal plus 13 cm en in de winter of bij (verwachte) wateroverlast tot maximaal -13 cm. Het hogere peil in de zomer komt tegemoet aan de wens om het veen natter te houden om zo bodemdaling te		Hiervoor geldt hetzelfde antwoord als bij punt 2B. Het waterschap hecht veel waarde aan een goede afstemming met belanghebbenden in het gebied. Als voorbeeld noemen we de pilot in Lange Weide. In deze polder is in samenwerking met de belanghebbende een dynamisch peilbeheer ingesteld. Jaarlijks wordt het waterpeil met vertegenwoordigers van de belanghebbende partijen geëvalueerd en daar waar nodig binnen de marges bijgesteld.	-

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
	<p>verminderen. Ook geeft dit een grotere waterbuffer in met name de zomermaanden en kan het helpen droogteschade te voorkomen. De agrarische sector onderschrijft de noodzaak daarvan. Ook hiervoor geldt: wijzigingen in beheer vragen een zorgvuldige analyse van knelpunten op bedrijfsniveau/gebiedsniveau.</p>	.		
2.D	<p>Uit de nota kunnen we niet opmaken op welke wijze de randvoorwaarden/peilmarges worden opgezet. Er ontbreekt een nadere beschrijving van de maximale afwijking van het peil, ook de bijbehorende onderbouwing ontbreekt. Het is voor de agrarische sector van belang om hier inzage in te hebben. Een agrariër wil voor zijn bedrijfsvoering graag weten welke mogelijkheden er zijn ten aanzien van de bijsturing van het peil. We verzoeken het hoogheemraadschap dit nader te onderbouwen en ook in de verdere communicatie mee te nemen.</p>	Pg 67	<p>Wij verwijzen naar de beleidsuitgangspunten in factsheet 20. Bij het opstellen van een peilbesluit wordt gezocht naar een het type peilbeheer dat voldoet aan de wensen en eisen van het gebied. Door in het peilbesluit het peilbeheer en de marges helder en inzichtelijk vast te leggen wordt duidelijk voor gebruikers, inwoners, andere overheden en maatschappelijke organisaties wat de afspraken over het peilbeheer zijn.</p>	-
2.E	<p>Bied ruimte voor een tussentijdse evaluatie en zorgvuldige monitoring. De agrariërs in het beheergebied hebben echter hun zorgen over mogelijke schade als gevolg van vernatting. Het reduceren van sturingsmechanismen is daar onderdeel van. Landbouwkundig is het wenselijk om de voorjaarswerkzaamheden op het land tussen half februari en begin mei uit te voeren. We verzoeken HDSR te voorzien in een uitgebreid monitoringsplan. Ik vind het belangrijk dat naast de intensieve monitoring, er jaarlijks een ronde wordt gemaakt langs de belanghebbende agrariërs. We verzoeken HDSR om van deze ronde ook verslaglegging te doen. Zo kunnen waarnemingen en ervaringen vanuit de agrarische sector gekoppeld worden aan de meetreeksen. Op deze wijze is er tussentijds inzicht en overzicht over de huidige situatie voor het hoogheemraadschap en agrariër. Zorg dat de uitwerking van de doelen niet het enige doel is, biedt beleidsruimte voor bijsturing.</p>	F22	<p>Wij begrijpen uw standpunt. In factsheet 22 (monitoring en evaluatie) is daarom een beduidend intensievere monitoring en meer tussentijdse evaluatie voorgesteld.</p> <p>In de gebieden waar nieuwe bodemdaling remmende maatregelen worden toegepast worden de effecten reeds gemonitord.</p> <p>Jaarlijks wordt het peilbeheer geëvalueerd, op basis van daggemiddelden van de waterpeilen. Daarnaast vindt het waterschap het belangrijk om niet alleen tijdens het opstellen van peilbesluiten maar ook tussentijds contact te hebben met het gebied om de uitvoering van het peilbesluit te evalueren. Hier kan aanleiding voor zijn vanuit de evaluaties, maar ook vanuit andere actuele thema's of programma's. Het streven is om dit eens per 5 jaar te doen.</p>	-

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
	Immers, er kunnen onvoorziene situaties ontstaan. Dit vraagt ruimte en tijd voor bijsturing.	.		
2.F	Door de verandering van het klimaat hebben we in Nederland steeds vaker te maken met clusterbuien . Een extra verhoogd peil in de zomer geeft meer kans op overlast bij extreme regenval. De noodzaak tot voormalen neemt hierdoor toe. Kunt u aangeven op welke wijze HDSR hierop wil anticiperen? En op welke wijze kan de agrarische sector de samenwerking aangaan voor dit gezamenlijke probleem? Juist hier zijn verbindingen te maken met het DAW .		<p>Het waterschap kan in overleg met het gebied in een peilbesluit boven op de beheermarge een sturingsmarge zetten. Met deze sturingsmarge ontstaat er meer ruimte om in natte periodes het waterpeil te verlagen en in droge tijden het waterpeil te verhogen. Hierdoor is er dus meer ruimte voor voormalen.</p> <p>Het waterschap ontwikkelt een instrumentarium om neerslaggebeurtenissen, bodemvocht etc. te kunnen voorspellen (Vidente). Op basis van deze voorspellingen is het eenvoudiger om te handelen (bijvoorbeeld voormalen).</p>	-
2.G	Er ontbreekt een nadere kosten-baten analyse . Het wijzigen van de sturing van het waterpeil gaat voor HDSR mogelijk een financieel voordeel opleveren. De sector verwacht meer kosten te gaan maken om de bedrijfsvoering te kunnen blijven uitoefenen, zo is de verwachting dat er meer alternatieve maatregelen genomen moeten worden. We zijn van mening dat dit niet onevenredig op de agrarische sector afgewenteld kan worden.		<p>Wijzigen van de sturing van het waterpeil heeft als doel de bodemdaling te remmen en daarmee de maatschappelijke kosten voor het waterbeheer op lange termijn in bedwang te houden. Bij deze wijziging houdt het waterschap zoveel mogelijk rekening met de gevolgen voor bedrijfsvoering, bijvoorbeeld door subsidieprogramma's aan te trekken voor de gebieden waar alternatieve maatregelen kunnen worden genomen.</p> <p>De kosten voor agrariërs worden in de kosten-baten-analyse van het peilbesluit meegenomen. Kosten vormen een van de weegfactoren.</p>	-
2.H	In de conceptnota wordt in de factsheets (17) ingegaan op de mogelijkheden voor onderbemaling en de eindigheid hiervan in 2040. Het is voor ons niet te schatten wat de omstandigheden zullen zijn in 2040. We verzoeken het hoogheemraadschap dan ook om hierover verder met ons in gesprek te gaan op welke wijze en onder	F17	Het perspectief is inderdaad op 2040 gezet zodat in de komende peilbesluiten het gesprek erover gevoerd kan worden met de direct betrokkenen. Op deze manier kan rekening worden gehouden met eventueel veranderde omstandigheden. Het waterschap neemt de uitnodiging voor een gesprek erover met LTO Noord graag aan.	-

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
	welke voorwaarden hierop redelijkerwijze beleid ontwikkeld kan worden.			
2.1	In de factsheets (06) wordt verwezen naar nadeelcompensatie . Dit is een formele en wettelijke procedure. In de factsheet ontbreekt een nadere uitleg op welke wijze het hoogheemraadschap juist wil zorgdragen voor het voorkomen van schade of juist wil zorgen dat er maatregelen komen om de bedrijfsvoering te kunnen voortzetten. Ook het hoogheemraadschap heeft een verantwoordelijkheid vanuit haar rol als partner in het landelijk gebied, dit is meer dan een verwijzing naar de nadeelcompensatie. Het zou het proces versterken als juist hier ook aandacht aan wordt besteed.	F6	Een belangrijk onderdeel van een peilbesluit is om oplossingen te vinden voor percelen met een ongewenste drooglegging, rekening houdend met ieders eigen verantwoordelijkheid. Zoals in beleidsuitgangspunt 1 van factsheet 6 staat moet het waterschap bij peilverandering altijd kijken of er schade kan ontstaan en hoe deze kan worden gemitigeerd of voorkomen. Hoe dat precies gebeurt verschilt van gebied tot gebied. Het betreft altijd maatwerk en kan derhalve niet in een nota peilbeheer worden uitgewerkt. Er is alle benodigde aandacht voor tijdens het peilbesluitproces. De nadeelcompensatie is het vangnet voor die gevallen waarin sprake is van onevenredige schade en waar er vanuit het peilbeheer geen oplossing is.	-
3.A1	In de beleidsnota peilbeheer staat dat onderbemalingen in de toekomst worden opgeheven i.v.m. CO2 uitstoot en bodemdaling. Onderbemalingen worden echter gebruikt om dezelfde drooglegging te krijgen als de rest van het peilgebied, dus dan is de CO2 uitstoot en de bodemdaling ook niet groter dan de rest van het peilgebied.	F17	In factsheet 17 is aangegeven dat het waterschap vanuit haar rol van waterbeheerder een bijdrage wil leveren aan het remmen van bodemdaling. Het niet meer vergunnen van onderbemalingen in hun huidige vorm is hier een onderdeel van. Daarmee wil het waterschap ook bijdragen aan: <ul style="list-style-type: none"> • verminderen van hoogteverschillen tussen hogere en lagere delen van een peilgebied; • verminderen van CO2-uitstoot en nutriënten-uitspoeling als gevolg van veenoxidatie; • een grotere toekomstbestendigheid van het watersysteem in het veenweidegebied. 	-

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
3.A2	<p>Van de alternatieven, onderwaterdrainage en drukdrainage is nog niet bekend of dit ook het gewenste resultaat oplevert bij klei op veengrond en de aanlegkosten zijn hoog. Daarom zijn wij tegen het plan om onderbemalingen op te heffen.</p>	F17	<p>Het niet meer vergunnen van onderbemalingen is bewust op lange termijn voorzien omdat het ruimte geeft om de effectiviteit en rentabiliteit van alternatieve maatregelen te kunnen beoordelen. Ook geeft het de mogelijkheid om hierover het gesprek aan te gaan met direct betrokkenen en te zoeken naar de meest haalbare oplossing.</p>	-
4.A	<p>Ik begrijp wel dat flexibel peilbeheer wel handig is. Ik mis dan wel het verhaal dat het dan kostprijs verlagend is voor HDSR. Daarnaast is HDSR ook met een politiek sausje overgoten die er ook iets van vinden.</p> <p>Daar wordt het onoverzichtelijk van en dus ruimte voor discussie en dat kan niet over het polderpeil.</p> <p>Dus ik zeg nee tegen flexibel polderpeil en zeker niet verhogen, dat is in het verleden al gebeurd. Voldoende drooglegging, dan kunnen de planten ook de voedingsstoffen goed opnemen, anders spoelen ze uit.</p>		<p>Flexibel/dynamisch peilbeheer is per definitie niet kostprijs verlagend.</p> <p>Voor elk type peilbeheer worden duidelijke afspraken gemaakt in het peilbesluit. Dynamisch peilbeheer geeft meer ruimte om het waterpeil tussentijds aan te passen en dat geeft inderdaad minder zekerheid dan bijvoorbeeld een vast zomer- en winterpeil. Het uitgangspunt is dat er gesprek gevoerd kan worden over het polderpeil en dat er samen met belanghebbenden wordt gezocht naar een geschikt waterpeil. Bij dynamisch peilbeheer is monitoren en regelmatig tussentijds evalueren met belanghebbende erg belangrijk.</p>	-
5.A	<p><i>Jullie geven aan de hoogwatervoorzieningen, die beheerd en onderhouden worden door het waterschap te willen indexeren met 1-2 mm per jaar, wat 10% van de totale zetting is.</i></p> <p>Door deze ontwikkeling kan de levensduur van openbare infrastructuur met 4 jaar verkort worden en kost de gemeenten daarmee veel geld. Ook zien we grote risico's betreft het risico voor funderingsproblematieken. Er wordt gesteld dat gemeenten zelf voor infiltratiedrains moeten zorgen. We zouden graag duidelijkheid willen over de gevolgen van klimaatverandering in relatie tot de zoetwaterbeschikbaarheid. Dit in relatie tot de aanleg van deze infiltratiesystemen. Onze vraag is dus of dit ook geldt voor de dorpskernen Zegveld, Kamerik en de Kanis.</p>	F18 & F3	<p>Het waterschap streeft voor alle door haar beheerde hoogwatervoorzieningen naar een peilaanpassing voor de maaiveldaling die daar optreedt (factsheet 18). Tijdens het opstellen van een peilbesluit wordt in de afweging zorgvuldig onderbouwd wat de voor- en nadelen zijn van een peilaanpassing in de hoogwatervoorziening. Bebouwing, wegen, wateroverlast, en andere thema's worden in deze afweging meegenomen.</p> <p>Voor de Dorpskernen Zegveld, Kamerik en Kanis wordt net als voor alle andere gebieden een peilbesluit opgesteld. De dorpskernen behoren tot het stedelijk gebied (factsheet 3). De uitgangspunten die hiervoor genoemd zijn in de beleidsnota gelden ook voor deze dorpskernen. Het peilbesluit zal in nauw overleg met de gemeente worden opgesteld</p>	Ja, zie hoofdstuk 4.

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
		.	<p>(factsheet 3).</p> <p>In factsheet 3, blz. 36 wordt de laatste alinea, 2^e zin aangepast. Het waterschap gaat ervan uit dat in nieuwe woonwijken de gemeente/ontwikkelaar zorgt voor de benodigde ontwateringsmiddelen. Het waterschap verlaagt het waterpeil bij nieuw te realiseren woonwijken niet, als het enige doel is om voldoende drooglegging te creëren.</p>	
5.B	<p><i>Het Waterschap streeft naar grote robuuste eenheden als het aankomt op peilgebieden. Onderbemalingen worden daardoor niet langer vergund. Op verschillende locaties kunnen daardoor geen koeien meer in de wei staan.</i> Deze uitspraak heeft invloed op het gebiedsproces Veenweiden in Beweging. We willen graag inzicht op welke locaties we met dit beleid consequenties heeft.</p>		<p>Het waterschap is betrokken en denkt mee in het gebiedsproces Veenweide in Beweging. Het is goed om in dit gebiedsproces na te denken over de laag liggende delen in Kamerik en omgeving. Naast onderbemalingen is het ook goed om na te denken over onderwaterdrainage, alternatieve teelten, drijvend bouwen, kwetsbare bebouwing, zettende wegen, etc.</p> <p>Het beleid zoals beschreven in de beleidsnota geldt voor het gehele beheergebied van HDSR.</p>	
5.C	<p><i>Flexibel peilbeheer behoort tot één van de opties om bij de dragen aan een hogere ecologische kwaliteit.</i></p> <p>We willen graag inzicht hebben in wat de negatieve kanten zijn van het flexibele peilbeheer. Betekent dit bijvoorbeeld ook vaker droogval van funderingen?</p>	F20	<p>In factsheet 20 wordt uitgelegd wat flexibel peilbeheer is. Het is vergelijkbaar met natuurlijk peilbeheer, waarbij het waterpeil natuurlijk kan fluctueren, maar wel binnen een vooraf vastgestelde boven- en ondergrens. Flexibel peilbeheer is een passieve vorm van peilbeheer omdat er, zolang het waterpeil tussen de marges blijft, niet gestuurd wordt op het waterpeil.</p> <p>Flexibel peilbeheer wordt vaak toegepast in natuurgebieden. Zolang de boven- en ondergrens goed zijn ingesteld zijn er weinig negatieve kanten te benoemen. In stedelijk gebied wordt vaak een vast peil gehanteerd.</p>	

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
5.D	Het is ons niet duidelijk wat de nota zegt over gebieden waarbij het grondwater hoog moet blijven ter bescherming van houten paalfunderingen.	F7	<p>Het waterschap stuurt de <u>oppervlaktewaterpeilen</u>. De grondwaterstanden zijn afhankelijk van de grondslag, verdamping, neerslag, kwel en infiltratie.</p> <p>In factsheet 7 staan de drooglegginsnormen beschreven. Bij het opstellen van een peilbesluit worden droogleggingsnormen als uitgangspunt gebruikt. Voor elke combinatie van functies en bodemtype geldt een specifieke norm. De normen zijn opgenomen in tabel 1.</p> <p>In bestaand stedelijk gebied wordt getoetst of het peil nog passend is. In deze afweging worden de houten paalfunderingen meegenomen. Vaak is het oppervlaktewaterpeil speciaal ontworpen voor de woonwijk en daarmee passend voor de lokale situatie. In de toelichting van factsheet 7 zal dit worden verduidelijkt.</p>	Ja, zie hoofdstuk 4.
5.E	Wordt de gemeente door het waterschap als particulier beschouwd?	F3	Nee, de gemeente wordt als mede-overheid beschouwd en is daarmee een gesprekspartner (zie ook factsheet 3).	-
5.F	<p><i>Pagina 65 – beheer a</i></p> <p>De gemeente voelt zich niet verantwoordelijk/belanghebbende voor het beheren van peilscheidingen omdat dit objecten zijn die horen bij het peilbeheer, de wettelijke taak van het waterschap.</p>	Blz 65, blz 27	<p>Het waterschap beheert de peilscheidende kunstwerken van de <u>peilgebieden</u>. Het beleid genoemd op blz 65 – beheer a is van toepassing op <u>peilafwijkingen</u>: in dat geval beheert en onderhoudt de vergunninghouder/belanghebbende de peilscheidende kunstwerken.</p> <p>Een peilafwijking is zoals genoemd op blz. 27 van de begrippenlijst een opmaling of onderbemaling. Dit zijn afwijkingen van de waterstand in het peilbesluit waarvoor een vergunning is afgegeven door het waterschap of die als zodanig in het peilbesluit zijn opgenomen.</p>	-
6.A	Wij willen onze zorgen uiten over het peilbeheer rond de Rietveldse kade. De kade wordt dit moment gebruikt als peilscheiding tussen het Rietveldse en Zegvelds peil, waar de kade niet geschikt voor is. Een peilverschil van 20 tot 25 centimeter betekent in de praktijk dat		Wij begrijpen uw zorg over de Rietveldse kade. De beleidsnota peilbeheer gaat echter niet in op een specifiek proces in een specifiek gebied. Het onderhoud van peilscheidingen ligt volgens de Keur bij de grondeigenaren.	-

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
	<p>er regelmatig lekkages worden geconstateerd waar vervolgens de boeren/ eigenaren op aangesproken worden om deze weer te dichten.</p> <p>Maar het blijft dweilen met de kraan open.</p> <p>Voorstel van ons is om aan beide zijden van de kade hetzelfde peil te hanteren met het laagste gedeelte van de polder Rietveld.</p> <p>Zodoende kan op deze percelen onderwater drainage aangelegd worden zodat de bodemdaling geremd wordt en de drooglegging voldoende is voor agrarisch gebruik.</p> <p>Wij streven dus naar maatwerk in een polder waar de gemiddelde drooglegging voldoende is, maar het laagst gelegen gedeelte duidelijk verbetering behoeft.</p> <p>Wij willen daarom graag meewerken en meedenken aan toekomstbestendige oplossingen, maar wat betreft de Rietveldse kade vinden wij dat er al veel te veel tijd verloren is gegaan, zonder dat er vorderingen zijn gemaakt richting een oplossing.</p>	.	<p>Het waterschap is samen met u varianten aan het uitwerken om een duurzame oplossing te vinden voor de Rietveldse kade. In de uitwerking wordt een afweging gemaakt van de voor- en nadelen van de verschillende varianten.</p>	
7.A	<p>Om te beginnen spreekt men dat er een robuust en duurzaam watersysteem gehanteerd moet worden. Dergelijke abstracte termen zijn voor allerlei uitleg vatbaar, kunnen we niet veel mee.</p> <p>Dit kan inhouden dat alles wat krom is recht gepraat kan worden.</p>		<p>Op blz 6 van de beleidsnota staat uitgelegd wat het waterschap bedoelt met een robuust en duurzaam watersysteem: <i>Met een robuust en duurzaam watersysteem wordt bedoeld een systeem dat zo goed mogelijk bestand is tegen ongewenste situaties zoals wateroverlast of watertekort, daarnaast veerkracht heeft voor het herstellen van deze ongewenste situaties, flexibiliteit heeft voor het aanpassen aan toekomstige situaties en zowel nu als op lange termijn betaalbaar en beheerbaar is.</i></p> <p>Het is klopt dat dit een algemene formulering is maar dat achten wij nodig om per peilbesluit de beste invulling ervan te kunnen vinden voor het betreffende gebied.</p>	-

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
7.B	Regelmatig komen de termen flexibel en dynamisch peilbeheer in de nota voor. Dit zou in het ongunstigste geval stilzwijgende vernatting tot gevolg kunnen hebben. Er moet helderheid zijn wanneer en hoe het toegepast gaat worden. Anders duidelijk zijn.	.	Het is inderdaad belangrijk om duidelijke afspraken over het peilbeheer te maken. Een stilzwijgende vernatting is nooit de opzet. In het peilbesluit worden de afspraken over het peilbeheer per polder/peilgebied vastgelegd.	-
7.C1	Ook heeft niet onze instemming dat men bij veen en klei op veen de drooglegging in stapjes wil verkleinen. Bij minder dan 65% bodemdaling remmende maatregelen. Bodemdaling remmende maatregelen moeten zich nog bewijzen en kan bij verschillen in de grondhoedanigheid anders uitwerken. Bovendien worden niet overal stimulerende maatregelen door het waterschap ingezet.		<p>Bodemdaling is een maatschappelijk opgave, waarbij iedereen een eigen verantwoordelijkheid heeft.</p> <p>Het waterschap heeft de ambitie om de bodemdaling in 2030 met 50% te remmen. Als door een gebied collectief bodemdaling remmende maatregelen worden getroffen blijft de drooglegging gelijk en wordt er 100% geïndexeerd. Het waterschap faciliteert de gebiedsinitiatieven.</p> <p>Als een gebied niet collectief investeert, ziet het waterschap zich genoodzaakt om het drooglegging passief te verkleinen. De waterpeilen volgen de bodemdaling met 75% in plaats van 100%. Hiermee neemt het waterschap haar eigen verantwoordelijkheid om bodemdaling tegen te gaan.</p> <p>Het klopt dat een aantal bodemdaling remmende maatregelen zich nog niet bewezen hebben. Er lopen verschillende pilots om hier onderzoek naar te doen. De technieken worden de komende jaren verder ontwikkeld. We zijn al doende aan het leren.</p> <p>Het is inmiddels wel bewezen dat infiltratietechnieken (onderwater/ drukdrainage) de bodemdaling remmen. Het is echter nog niet duidelijk hoeveel ze bijdrage aan CO2 vermindering.</p>	-
7.C2	Ook is de vraag wat klei op veen is en wanneer het klei is. Volgens de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland is meer dan 40 cm klei op veen of zand, kleigrond. En dat gedraagt zich ook als die		Bij het opstellen van peilbesluiten wordt gebruik gemaakt van de meest recente bodemkaart van Nederland 1:50.000 die door de provincie beschikbaar wordt gesteld. Hierin zijn de verschillende bodemtypen	-

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
	hoedanigheid.		gedefinieerd.	
7.C3	<p>Volgens de nota zou de drooglegging van veen met 0,5 cm per 3 jaar worden verkleind van 45 cm naar 40 cm drooglegging. Voor klei op veen zou het 0,5 cm per 6 jaar zijn van 60 cm naar 58 cm drooglegging. U gaat er van uit dat het verschil tussen zomer en winterpeil op klei op veen 20 cm bedraagt. Dit is niet altijd het geval. Dit is een gemiddelde wat nog niets zegt over de lagere delen. Dan kan het nog erger uitpakken met de drooglegging.</p>		<p>In tabel 3 van factsheet 15 staan de droogleggingsnormen beschreven. Als door een gebied collectief bodemdaling remmende maatregelen worden getroffen blijft de drooglegging gelijk en wordt er 100% geïndexeerd. Deze tabel geldt alleen voor gebieden waar collectief geen maatregelen worden getroffen.</p> <p>De norm voor klei-op-veen gebieden bedraagt 60 – 80 cm. De norm is een boven- en onder marge waarbinnen de drooglegging gemiddeld moet vallen. Als in een klei-op-veen gebied de drooglegging gemiddeld 61 in de zomer is en gemiddeld 71 cm in de winter, dan voldoet de drooglegging aan de normen. De drooglegging wordt gebaseerd op het gemiddelde maaiveld van een polder. Dit betekent inderdaad dat er percelen zijn die een kleinere drooglegging hebben dan 60 cm, maar er zijn ook percelen die een grotere drooglegging hebben dan 80 cm. In factsheet 15 wordt dit extra toegelicht.</p>	Ja, zie hoofdstuk 4.
7.D	<p>In factsheet 06 wordt gesproken over nadeelcompensatie bij peilwijzigingen. Als het waterschap geen mitigerende maatregelen neemt, zal verminderde drooglegging gepaard moeten gaan met schadeloosstelling. Dit zou op voorhand in de nota moeten zijn uitgewerkt zodat de begrotingen en financiën er op worden afgestemd. Waarbij we opmerken dat wij vinden dat het niet over de ongebouwde omslag mag worden verhaald. Anders is het een sigaar uit eigen doos. We zien liever dat u het uit de beleidsnota verwijdert.</p>	F6	<p>Gebruikers van water moeten ermeê rekening houden dat de bescherming van het watersysteem tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten op een bepaald moment kan leiden tot een beperking van de gebruiksmogelijkheden. Het is verdedigbaar dat eventuele schade die hieruit voortkomt te scharen is onder het normaal maatschappelijk risico. Is er sprake van onevenredige schade die niet voor rekening van belanghebbende behoort te zijn of anderszins is verzekerd, dan zal worden bekeken of er mitigerende maatregelen mogelijk zijn of zal het nadeel worden gecompenseerd. Het betreft altijd maatwerk en kan derhalve niet in een nota peilbeheer worden uitgewerkt.</p>	-

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
7.E	Waar u ongetwijfeld te weinig rekening mee houdt, is dat de waterberging in de watergangen afneemt en daar mogelijk weer kosten voor moeten worden gemaakt.		Als de drooglegging afneemt, neemt inderdaad ook de berging in een polder af. In de beleidsuitgangspunten van factsheet 14 (punt 3) staat beschreven, dat, als de wateropgave toeneemt, maatregelen worden getroffen om de effecten te mitigeren en/of de gebiedsnorm voor wateroverlast wordt aangepast.	-
7.F	Ook hebben we bezwaren tegen het voornemen om alle onderbemalingen in 2040 te beëindigen. Het is nu niet in te schatten of het wel praktisch uitvoerbaar is, vanwege de hoogteverschillen in maaiveld. We vinden het ook bezwaarlijk dat u toekomstige bestuurders met iets opzadelt dat misschien onuitvoerbaar is.	60	Het waterschap wil vanuit de rol van waterbeheerder een bijdrage leveren aan het remmen van bodemdaling. Het niet meer vergunnen van onderbemalingen in 2040 is hier een onderdeel van. De termijn 2040 geeft ons ruimte om gezamenlijk te zoeken naar een praktisch uitvoerbare oplossing.	-
8.A1	Wat valt er allemaal onder bodemdaling remmende maatregelen ?		Onder bodemdaling remmende maatregelen vallen de volgende maatregelen: Onderwaterdrainage, drukdrainage, natte teelten, natuur, greppel-infiltratie e.d. Daarnaast kunnen ook andere technieken worden toegepast. Het streven is dat deze technieken minimaal 25% van de huidige bodemdaling remmen. We zoeken in een peilbesluitproces naar een geschikt waterpeil, dat bij de bodemdaling remmende maatregelen past.	-
8.A2	De maatregelen die beschreven worden is allemaal nog maar vrij recente ervaring mee, en het is onbekend wat de bodemremming is over 20 jaar. Drains kunnen in het veen op termijn dicht gaan zitten en /of hun werking verliezen en van de innovatieve teelten is al helemaal niets bekend voor de langere termijn.		Onderwaterdrainage zit nog in de onderzoeksfase. Uit de eerste monitoring zien we een effect op de verhoging op de grondwaterstand. Wat dit aan CO2 reductie oplevert is nog onduidelijk, dit wordt gemonitord. In deze pilot zijn we al doende aan het leren. Daar waar nodig wordt de techniek verbeterd of aangepast. Het uitrijden van vaste mest of compost behoort nog niet tot de	-

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
	<p>Het veenweide gebied kenmerkt zich door grasland waar met koeien en schapen een boterham wordt verdiend en die eten geen cranberries maar gras!!!</p> <p>Ik mis dan ook maatregelen zoals bijv. vaste mest uitrijden of compost uitrijden. Dit is goed voor de bodem en beperkt mijns inziens ook de bodemdaling.</p> <p>Deze maatregel hoort dan ook zeker te worden opgenomen bij de bodemdaling remmende maatregelen !</p>	.	<p>bodemdaling remmende maatregelen. Op nationaal niveau is aangedragen dat de manier van bemesten invloed kan hebben op de bodemdaling. Naar verwachting wordt hier de komende jaren nader onderzoek naar gedaan.</p> <p>Daarnaast wordt onderzoek gedaan naar het inbrengen van klei in de veenbodem. Inbrengen van klei is op dit momenteel ook nog geen bodemdaling remmende maatregel.</p>	
8.A3	<p>De gedachte is interessant om het peil niet meer te indexeren bij een te hoge drooglegging, maar dat kan alleen als onomstotelijk vast staat dat het maatregelen zijn die werken.</p> <p>Dat is nu niet het geval, het is vooral op aannames en verwachtingen gebaseerd en daar mag je nooit beleid op gaan maken. Ik pleit er voor om meer bodemdaling remmende maatregelen te gaan onderzoeken en die dan ook te subsidiëren.</p>		<p>Als er collectief niet in bodemdaling remmende maatregelen wordt geïnvesteerd, wordt de drooglegging passief verkleind. De waterpeilen volgen de bodemdaling met 75% in plaats van 100%.</p> <p>We maken bewust beleid met geleidelijke aanpassingen, maximaal 0,3 cm per jaar. Mochten de bodemdaling remmende maatregelen geen toegevoegde waarde blijken te hebben, dan gaan we met het gebied kijken op welke manier we tot maatregelen kunnen komen die wél werken.</p>	-
8.B1	<p>Hoogwatervoorzieningen: Om te sterke vernatting te voorkomen en ook buffercapaciteit te behouden zou ook hier net als in het polderpeil een minimum peil moeten gelden.</p> <p>Waar voor de landbouw uitgegaan wordt van 40 tot 45 cm zou in een hoogwatervoorziening een minimum van 30 a 35 cm moeten gelden zodat de nadelige gevolgen beperkt blijven.</p> <p>Een peilverlaging van 1 a 2 cm per 10 jaar kan daarbij helpen, maar is in een aantal gebieden misschien niet voldoende</p>	F18	<p>Dit is een goed punt. In de beleidsnota is echter bewust geen specifieke droogleggingseis voor hoogwatervoorzieningen opgenomen. Dit komt omdat hoogwatervoorzieningen allemaal verschillend zijn. In de afweging worden de verschillende belangen afgewogen en wordt bekeken of het waterpeil nog passend is.</p>	-
8.B2	<p>Voor collectieve, door het waterschap beheerde hoogwatervoorzieningen met een klein aantal (2-10) eigenaren streeft het waterschap naar vrijwillige overname van het peilbeheer</p>	F18	<p>Als alle eigenaren op een lijn zitten en zij gezamenlijk een lager waterpeil willen, dan kan dit.</p>	-

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
	<p>door de eigenaren. Het gebied wordt in dat geval in het peilbesluit aangemerkt als een peilafwijking</p> <p>Betekent dit ook dat een gedeelte van zo'n collectieve hoogwatervoorziening weer hetzelfde peil kan gaan krijgen als het polderpeil?</p>			
8.B3	<p>Wanneer er een nieuw peilvak ontstaat zijn daar vaak maatregelen voor nodig om het peil hoger of lager te houden, faciliteert het waterschap deze maatregelen?</p>		<p>In de afweging wordt gekeken naar de grootte van een peilgebied. Soms komt uit de afweging dat het maatschappelijk gezien beter is om een peilgebied op te splitsen. Het waterschap faciliteert en financiert deze maatregelen, mits dit het algehele waterhuishoudkundige belang dient. Bij onderbemalingen en opmalingen geldt dit niet. Daar draait het om een individueel belang en zijn de kosten voor het individu.</p>	-
8.B4	<p>Ik zou ook graag als aanvulling in de nota peilbeheer zien dat er actief gestreefd wordt om waar het mogelijk is de collectieve hoogwatervoorzieningen op te heffen en dit te faciliteren als waterschap.</p> <p>Er ontstaat steeds meer een besef dat hoogwatervoorzieningen geen permanente maar een tijdelijke collectieve oplossing vormen die op langere termijn ook weer moeten kunnen worden afgebouwd, het staat nu wel erg vrijblijvend omschreven in de nota.</p>	F18	<p>Gezien het feit dat er grote belangen met hoogwatervoorzieningen gemoeid zijn, wil het waterschap per geval bekijken wat voor de toekomst de meest duurzame oplossing is. Daarin is het waterschap met u eens dat collectieve hoogwatervoorzieningen er niet meer vanzelfsprekend voor de eeuwigheid zijn. Tegelijkertijd dient hier op een zorgvuldige manier het gesprek over moet worden gevoerd met de betrokkenen.</p>	-
9.A	<p>De omschrijving van het begrip "Hoogwatervoorziening" (blz. 26) is m.i. onjuist en geeft slechts één doelstelling aan. Hierdoor dreigt bij een toekomstige kosten/baten analyse een aantal belangrijke maatschappelijke voordelen van een vast peil binnen de hoogwatervoorziening buiten beschouwing te blijven.</p> <p>Hoogwatervoorziening: Peilscheiding die is aangelegd om een vast oppervlaktewaterpeil te kunnen handhaven in de bebouwde omgeving. Zodat in de aangrenzende gebieden het oppervlaktewaterpeil kan worden verlaagd in verband met de</p>	Pg 26	<p>Het waterschap is het ermee eens dat hoogwatervoorzieningen vaak meerdere doelen dienen. De hoofdreden waarom ze in het verleden zijn aangelegd is echter bijna altijd het beschermen van de fundering van huizen. In factsheet 18 zullen we naast de reeds genoemde infrastructuur ook melding maken van archeologische waarden.</p>	Ja, zie hoofdstuk 4.

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
	agrarische bestemming. Het doel van de hoogwatervoorziening: Het op peil houden van de grondwaterstand met als resultaat: <ul style="list-style-type: none"> - Bescherming gevoelige funderingen - Bescherming archeologische waarden - Beperken bodemdaling - Beperking schade aan boven- en ondergrondse infrastructuur 			
10.A	Bodemdaling moet per peilvak worden gemeten.		Het waterschap is een pilot gestart om met behulp van een nieuwe techniek de bodemdaling vlakdekkend in beeld te krijgen. Bij deze techniek wordt gebruikt gemaakt van bestaande satellietdata. We hopen hiermee de komende jaren meer inzicht te krijgen in de actuele bodemdaling en de bodemdaling in het verleden. Ook zal dan de bodemdaling per peilgebied zichtbaar worden.	-
11.A	In uw beleidsnota (pagina 4) geeft u aan de keuze gemaakt te hebben geen beleid en besluiten te nemen over grondwaterpeil. Om diverse redenen lijkt het me een vreemd voornemen maar het belangrijkste is dat bodemdaling en het gemiddeld laagste grondwaterpeil een belangrijke relatie hebben met elkaar (Akker et al.) Ik denk dat belangrijk wordt hiervoor beleid te ontwikkelen.	Pg4	Het peilbesluit voor oppervlaktewater is een instrument om te sturen op oppervlaktewaterpeil. We beïnvloeden daarmee het grondwaterpeil. Echter, de grondwaterstand wordt door vele factoren bepaald zoals neerslag, verdamping, kwel, inzijging, onderwaterdrainage, waterpeil etc. In onze ambitie om bodemdaling te remmen proberen we de grondwaterpeilen zo gunstig als mogelijk te beïnvloeden met het oppervlaktewaterpeil. Door in samenwerking met andere partijen maatregelen treffen in de gebieden met veenbodemdaling. Zodra er duidelijke aanleiding is om van daaruit specifiek beleid voor (oppervlaktewater)peilbeheer te maken zullen we dat doen.	

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
11.B	Robuust watersysteem (pagina 6): de verwachting is dat water (management) in de veenweiden een zeer belangrijk (sturings) middel gaat worden voor vele doelstellingen van provincie en bedrijfsleven. Denk aan het behalen van duurzaamheidsdoelstellingen als biodiversiteit, N reductie, reductie broeikasgasemissies etc. Een robuust watersysteem zou eigenlijk niet op zichzelf staand kunnen zijn maar in de huidige tijd aan deze doelen haar bijdrage moeten en kunnen leveren.	Pg6	<p>Wij beschouwen een watersysteem als robuust, onder andere, wanneer het klimaatbestendig is en flexibiliteit en veerkracht heeft.</p> <p>Wij zijn het daarnaast helemaal eens met de door u beschreven link tussen watersysteem/watermanagement en de duurzaamheidsdoelstellingen. In paragraaf 2.2 “Integraal en toekomstgericht peilbeheer” maken we deze relatie concreet door weer te geven wat het voor het peilbeheer betekent.</p>	-
11.C	Peilbeheer en waterkwaliteit. Ondanks de uitleg is variabel peil en flexibel peilbeheer wat verwarrend. Zoals het op pagina 7 is beschreven gaat flexibel peilbeheer uit van geen waterinlaat. Werkend vanuit ecologische doelen zou het watermanagement dienstverlenend moeten zijn aan het behalen van ecologische doelen en de diverse milieudoelen, daarbij is een variabel peilbeheer een must.	Pg7	<p>Wij gaan ervan uit dat u de term “variabel” gebruikt daar waar wij het hebben over “dynamisch” en of “flexibel”. Voor meer duidelijkheid is de definitie van flexibel en dynamisch peilbeheer iets aangescherpt:</p> <p>In de begrippenlijst staat nu als volgt uitgelegd wat flexibel en dynamisch peilbeheer is.</p> <p><i>“Flexibel peilbeheer is een vorm van peilbeheer waar het waterpeil vrij kan fluctueren binnen een vooraf vastgestelde boven- en ondergrens. Het water wordt afgevoerd wanneer het waterpeil de bovengrens overschrijdt. Het waterschap laat water in, wanneer het waterpeil zakt onder de ondergrens.</i></p> <p><i>Dynamisch peilbeheer is een vorm van peilbeheer waarbij het waterpeil wordt gestuurd binnen een van tevoren vastgestelde boven- en ondergrens. Afhankelijk van de grondwaterstand, het bodemvochtgehalte en de weersomstandigheden kan het oppervlaktewaterpeil op elk gewenst moment worden ingesteld op een waarde tussen de vastgestelde boven en ondergrens. Het is een anticiperend peilbeheer.”</i></p> <p>Binnen de pilot Lange Weide wordt een proef gedaan naar dynamische</p>	Ja, zie hoofdstuk 4.

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
			peilbeheer in combinatie met onderwaterdrainage en biodiversiteit om te zoeken naar een zo goed mogelijke vorm van dynamisch peilbeheer, in samenspraak met de gebruikers in het gebied.	
11.D	Het is vreemd om het argument "ongelijke bodemdaling" aan te voeren om onderbemalingen op te heffen. De veenweiden vlak maken is een utopie gezien de reeds aanwezige hoogteverschillen. Het zou beter zijn om bemaling of infiltratie als middel in te zetten om maatschappelijke doelstellingen te realiseren	F17	<p>De onderbemalingen <u>in de huidige</u> vorm worden vanaf 2040 niet meer vergund, in lijn met de ambitie van ons bestuur, verwoord in het Position paper Bodemdaling. Als de onderbemalingen worden ingericht met bodemdaling remmende maatregelen kan de grondwaterstand ter plaatse optimaal worden gestuurd.</p> <p>Het klopt dat het veenweide helemaal vlak maken een utopie is. Het waterschap wil vanuit haar rol als waterbeheerder een bijdrage leveren aan het remmen van de bodemdaling en daarmee:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het verminderen van hoogteverschillen tussen hogere en lagere delen van een peilgebied; • Verminderen van CO2-uitstoot en nutriënten-uitspoeling als gevolg van veenoxidatie; • Een grotere toekomstbestendigheid van het watersysteem in het veenweide gebied. 	-
11.E	Pagina 20: het zou goed zijn om een aantal doelstellingen als weidevogelbeheer en klimaatakkoord mee te nemen in de Europese en Nationale kaders. Een meer integrale benadering van de middelen die beschikbaar zijn en het realiseren van andere maatschappelijke doelstellingen zou toch een plekje moeten krijgen in deze beleidsnotitie.	Pg 20	Wij zien absoluut het belang van de relatie van ons werk met maatschappelijke doelstellingen, maar als functionele overheid richten we ons primair op het waterbelang en zoeken van daaruit de synergie met andere maatschappelijke opgaven. In een peilbesluit nemen we zoveel mogelijk alle (maatschappelijke) belangen en opgaven mee in de afweging. De nota geeft ruimte om in peilbesluiten dit soort afwegingen mee te nemen.	-
11.F	Pagina 43; het is vreemd dat er een paragraaf wordt besteed aan natuurdoelstellingen terwijl er op landbouwgrond veel nieuwe doelstellingen geformuleerd zijn die een specifiek waterbeheer	Pg 43	Het klopt dat in factsheet 7 nog geen expliciete doelstellingen voor landbouw zijn genoemd. Doelstellingen als natuurinclusieve landbouw, boeren op hoog water etc. zijn nu in ontwikkeling; deze vormen van	-

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
	vragen.		landbouw vragen om maatwerk en zijn op dit moment nog niet te vatten in normen en richtlijnen. De nota geeft ruimte om in peilbesluiten dit soort afwegingen mee te nemen.	
11.G	Pagina 45; in uw beleidsnotitie stelt u dat grote robuuste peilvakken meer water kunnen vasthouden. Wanneer je de maatschappelijke doelstelling meeweegt in de beleidsnota is dit uitgangspunt arbitrair. Maaiveldhoogte kan niet alleen meer als criterium gekozen worden om naar grotere of kleinere peilvakken te gaan. Het behalen van maatschappelijke doelen zou als uitgangspunt gekozen moeten worden.	Pg 45	Een watersysteem is robuust, onder andere wanneer het klimaatbestendig is en flexibiliteit en veerkracht heeft. Per gebied kan dat iets anders betekenen voor de indeling van peilgebieden. Als het gaat om opvangen van grotere hoeveelheden neerslag en piekbuien, dan kan in gebieden zoals het veenweide een groot peilgebied gunstiger zijn dan wanneer het opgeknipt zou zijn in meerdere kleintjes. In gebieden met meer hoogteverschillen kunnen meerdere kleine peilgebieden qua klimaatbestendigheid echter net zo robuust of zelfs robuuster zijn. Zeker wanneer de kunstwerken zijn geautomatiseerd. Flexibiliteit en veerkracht van het watersysteem zijn in dat geval dus ook minstens zo groot als bij grote peilgebieden in vlak terrein. Uiteindelijk gaat het om maatwerk waarbij maatschappelijke doelen ook zeker een rol spelen.	-
11.11	Graag OWD (onderwaterdrainage) vervangen door waterinfiltratiesysteem; dat beschrijft beter wat de functie is van OWD		Bedankt voor dit verzoek. De term "onderwaterdrainage" wordt in de beleidsnota vervangen door de term "infiltratiesysteem".	Ja, zie hoofdstuk 4.
11.12	Pagina 48; als je stelt dat het effect van owd op waterkwaliteit nog niet bekend is kan je niet stellen dat OWD een versneld effect op uitspoelen van nutriënten leidt.	Pg 48	De inzichten over het effect van onderwaterdrainage op waterkwaliteit zijn anders dan eerder ingeschat; de tekst in de beleidsnota zal worden aangepast.	Ja, zie hoofdstuk 4.
11.J	Pagina 49; er is mijn geen wetenschappelijk houdbare relatie bekend over de intensiteit en schaalgrootte van de landbouw en weidevogels. Sterker nog waarschijnlijk is bij schaalvergroting realisatie van weidevogeldoelstellingen makkelijker realiseerbaar (Natuurmonumenten bijv) is immers ook een grote landelijke onderneming).	Pg 49	Het waterschap weegt het belang van weidevogels in de weidevogelkerngebieden af bij het opstellen van een peilbesluit. Weidevogels zijn vogelsoorten die in graslanden broeden, onder andere de Kievit, grutto, tureluur en scholekster. De populaties van deze vogelsoorten zijn de afgelopen decennia fors afgenomen. Het	-

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
	Pagina 49 drukdrainage; het ligt aan het gebruik -> zowel positief voor weidevogels als negatief.	.	<p>verdwijnen van weidevogels hangt samen met de vroegere schaalvergroting en intensivering in de landbouw die vaak gepaard gaat met een verbeterde ontwatering. In het algemeen vertonen foeragerende (maart) en broedende (april) weidevogels juist een voorkeur voor vochtige tot natte graslanden.</p> <p>In de veenweidegebieden waar de weidevogels zich vooral vestigen, worden ook nieuwe technieken geïmplementeerd als drukdrainage en onderwaterdrainage (zie factsheet 16). Drukdrainage en onderwaterdrainage lijken geen directe gevolgen te hebben voor de weidevogels. Middels peilbeheer en landgebruik kan het indirect zowel positieve als negatieve gevolgen hebben. Als de grondwaterstand in het voorjaar tijdelijk wordt verhoogd draagt dit positief bij aan de leefomgeving voor weidevogels. Een negatief effect ontstaat als de voorjaarsgrondwaterstand wordt verlaagd om eerder te kunnen maaien en daarmee intensiever landgebruik mogelijk te maken.</p> <p>In de bedrijvenproef Spengen wordt sinds 2018 geëxperimenteerd met condities voor weidevogels. Bij één boer wordt elk voorjaar geprobeerd om de grondwaterstand zeer hoog op te zetten voor weidevogels. De eerste resultaten zijn veelbelovend.</p>	
11.K	Waterbeschikbaarheid wordt een zeer belangrijk speerpunt om de maatschappelijke doelstellingen te kunnen realiseren. Denk aan de emissie van CO2 bij een tekort aan water maar tevens de soortenrijkdom etc.		Het waterschap is zich daarvan bewust. Waterbeschikbaarheid is een belangrijke factor bij het remmen van veenbodemdaling; bodemdaling remmende maatregelen vragen altijd extra water. Zie recent onderzoek van Deltares . Verder onderzoek wordt gedaan via het spoor 'Waterbeheer van de toekomst' in het project 'Klimaatlim boeren op veen'.	-

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
11.L	Pagina 56; ik zou wat voorzichtig zijn om dermate specifieke teelten te noemen, deze zijn nog sterk in ontwikkeling en mi voor een beleidsnotitie te specifiek benoemd	Pg 56	De tekst is genuanceerd, de volgende zin is opgenomen: onderzoek naar deze (of andere) innovatieve teelten is in volle gang.	Ja, zie hoofdstuk 4.
11.M	Pagina 59: Een negatief.... er is aangetoond dat grondsoort een veel belangrijker effect heeft op de weidevogels dan het gebruik van infiltratiesysteem (Deru et al). De vraag is of deze stellingname correct is.	Pg 59	Deze nota gaat niet specifiek in op de meest gunstige randvoorwaarden voor weidevogels, met OWD/drukdrainage kunnen de omstandigheden wél meer optimaal worden gemaakt of, onder bepaalde omstandigheden, negatieve invloed hebben.	-
11.N	pagina 61; de foto die gebruikt is typeert een onderbemaling uit de landbouw van de jaren 60. Dat lijkt me nu niet de bedoeling van een beleidsnotitie	Pg 61	Bedankt, we hebben de foto verwijderd.	Ja, zie hoofdstuk 4.
11.O	Graag de komende jaren de ruimte creëren om de huidige methode van schouw te bediscussiëren. Het lijkt een belangrijke om de levende boerensloot inhoud en vorm te geven		Het is goed om hier het gesprek over aan te gaan. De Levendige Boerensloot is een relatief nieuwe ontwikkeling die door meerdere partijen positief wordt ontvangen. Het regulier beheer is er nog niet helemaal op afgestemd en vraagt inderdaad om verdere uitwerking.	-
11.P	Tot slot; het stuk ademt uit dat eerst het peilbeheer wordt vastgesteld en vervolgens met het gebied wordt gesproken over het meest gewenste peilbeheer. Het lijkt me wenselijk eerst met het gebied het gesprek aan te gaan en de gebiedsdoelstellingen vast te stellen om vervolgens het peilbeheer erop aan te passen	Blz 4	In hoofdstuk 3 en 4 worden de verschillende fasen van het opstellen van een peilbesluit beschreven: fase 2 is vooral het evalueren van de huidige situatie, in fase 3 en 4 worden met alle betrokken partijen (een of meerdere) voorkeursvariant(en) en een ontwerpplan opgesteld. In deze 2 fasen is gebiedsparticipatie uiterst belangrijk om tot een gedragen peilbesluit te komen. Pas daarna wordt het peilbesluit/peilbeheer vastgesteld.	-
12.A	Waterbeschikbaarheid is ten allen tijde heel belangrijk (de laatste jaren voldoen jullie hier slecht aan), u wilt naar grotere peilvakken, ik denk juist dat u in dit gebied naar kleinere peilvakken moet (zou dit nog wel een keer mondeling toe willen lichten).		De beschikbaarheid van voldoende water is een van de factoren die meegenomen wordt bij de evaluatie van het peilbeheer en bij het bepalen van de grootte van peilgebieden. Ontwikkelingen zoals de toenemende droogte in de laatste jaren en de opkomst van onderwaterdrainage zullen in toekomstige peilbesluiten een steeds belangrijkere rol spelen. Zie ook ons antwoord bij 11K en 11G.	-

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
13.A	Bij het vaststellen van een peilbesluit wordt onderzoek verricht naar de bodemgesteldheid en de drooglegging. Graag in beleid opnemen dat de (on)mogelijkheden om een watergang met een bepaalde diepte te maken en houden zonder technische hulpmiddelen (beschoeiing o.i.d.) bepalend zijn. Toelichting: door plaatselijke aanwezigheid van loopzand o.i.d. blijft een watergang niet in het gewenste profiel. De keurmeesters van HDSR hebben hier vaak onvoldoende oog voor, dit leidt tot onnodige discussie.	F0, pg 31	Dit is een vraagstuk dat actueel is en de aandacht van het waterschap heeft. Het valt echter buiten het kader van de Nota Peilbeheer.	-
13.B	Het kaartje (figuur 2) is wat moeilijk leesbaar, maar valt Kruisboog en Werklandschap Meerpaal niet onder stedelijk gebied en heeft dus de provincie hier iets te zeggen over het peilbeheer. Begrijp ik dat goed? Dat zou niet juist zijn namelijk.	F03 pg 35	Figuur 2 laat een kaartje zien met een globale aanduiding voor het stedelijk gebied. Mogelijk zijn niet alle details daar goed op weergegeven. Voor de provincie Utrecht houden wij de rode contour aan als scheidslijn, dat is een duidelijke referentie.	-
13.C	Voor de drooglegging in stedelijk gebied wordt 70-100 cm onder maaiveld voorgesteld. Houten maakt hiertegen bezwaar; in het stedelijk gebied van Houten is de ontwateringsdiepte 70 cm, wanneer de drooglegging ook dit niveau is kan de gemeente haar beleid niet meer uitvoeren binnen redelijke (financiële) grenzen. Daarnaast neemt de kans op schade aan wegen ten gevolge van een te natte wegfundering toe.	F07 pg 42	In bestaand stedelijk gebied wordt getoetst of het peil nog passend is. Vaak is het waterpeil speciaal ontworpen voor de woonwijk en is het waterpeil passend. De drooglegging geldt voornamelijk als richtlijn voor nieuw aan te leggen woonwijken. Het gaat hier om een bandbreedte, per situatie worden met de gemeente maatwerkafspraken gemaakt over de specifieke drooglegging. In de tabel in de factsheet zal dit worden verduidelijkt.	Ja, zie hoofdstuk 4.
13.D	Het gaat over weidevogelgebieden. Wanneer is een gebied een weidevogelgebied? Kan een particulier dit al bepalen? Stel dat een particulier dit kan bepalen kan dit gevolgen hebben voor omliggende terrein. Dus de vraag is hoe HDSR de status checkt wanneer iets een weidevogelgebied is. De provincie wijst ook weidevogel gebieden aan. Als HDSR deze ook aan houdt moet dit wel in dit stuk vermeld worden.	F10 pg 49	In het beleidsuitgangspunt in factsheet 10 staat dat het waterschap kijkt naar de weidevogel <u>ker</u> ngebieden. Deze worden door de provincie aangewezen in hun natuurbeheerplannen. In factsheet 09 wordt hierover gezegd dat het faciliteren van dit weidevogelbeheer, in samenwerking met de provincies en Agrarische Collectieven, een aandachtspunt is van het waterschapsbestuur.	-

Nr.	Zienswijze	Par	Antwoord waterschap op zienswijze	Aanpassing
13.E	Momenteel is de afvoernorm vanuit stedelijk gebied 1.5 li/sec/ha. In de nota wordt een aanvoernorm 0.45 li/sec/ha gehanteerd bij peilafwijkingen. Het is niet duidelijk of dit gevolgen heeft voor de afvoernorm van 1.5 li/sec/ha. Wanneer dat het geval is heeft dat belangrijke gevolgen voor stedelijke ontwikkelingen en maakt Houten hiertegen bezwaar.	F19 pg 64, 65	Er is een verschil tussen aanvoernorm voor een onderbemaling/opmaling en de afvoernorm voor stedelijk (en landelijk) gebied, deze twee zijn niet één op één met elkaar te vergelijken. In essentie wordt de aanvoernorm gebruikt om te bepalen hoe groot de inlaat moet zijn om een bepaald gebied van water te voorzien, terwijl de afvoernorm wordt gebruikt om de capaciteit van gemalen en stuwen te bepalen voor de afvoer van water uit bijvoorbeeld een polder of een stedelijk gebied. Deze waarden komen door van elkaar verschillende rekenmethoden tot stand en hebben geen invloed op elkaar.	-

4 Samenvatting aanpassingen ontwerp- Beleidsnota Peilbeheer

In de onderstaande tabel worden de aanpassingen in de tekst van de ontwerp-Beleidsnota Peilbeheer weergegeven. De eerste kolom geeft het nummer van de inspraakreactie uit hoofdstuk 3 weer waardoor de aanpassing heeft plaatsgevonden. In de tweede kolom wordt aangegeven welke paragraaf uit het peilbesluit betreft. In de derde en vierde kolom zijn respectievelijk de oude en nieuwe tekst gezet.

Als in een stuk tekst enkele woorden zijn gewijzigd worden deze vetgedrukt weergegeven. Als in de kolom van de oude tekst iets cursief is aangegeven, is dit uit de tekst verwijderd. De vetgedrukte tekst in de kolom 'nieuwe tekst' is wat verschilt t.o.v. de oude tekst.

Nr.	Par.	Oude tekst (<i>cursieve tekst is geschrapt</i>)	Nieuwe tekst (vet gedrukte tekst is aangepast of toegevoegd)
5.A	F3 pg 36	Laatste alinea, 2 ^e zin: <i>het waterschap verlaagt het peil niet alleen vanwege de drooglegging.</i>	Het waterschap gaat ervan uit dat in nieuwe woonwijken de gemeente/ontwikkelaar zorgt voor de benodigde ontwateringsmiddelen. Het waterschap verlaagt het waterpeil bij nieuw te realiseren woonwijken niet als het enige doel is om voldoende drooglegging te creëren.
5.D	F7 pg 44		Aan tekst onder kopje "Bebouwing en infrastructuur" toevoegen: In bestaand stedelijk gebied wordt getoetst of het peil nog passend is. Vaak is het oppervlaktewaterpeil speciaal ontworpen voor de woonwijk en daarmee passend voor de lokale situatie.
7.C3	Blz 57		Onder tabel 3 zijn de volgende * toegevoegd. * De norm geldt alleen voor gebieden waar minder dan 65% van de (voor bodemdaling remmende maatregelen geschikte) percelen zijn voorzien van bodemdaling remmende maatregelen. **Het verschil tussen zomer- en winterpeil op klei op veen mag kleiner zijn dan 20 cm
9.A	F18 pg 63	Hoogwatervoorzieningen beperken ook de verzakking van infrastructuur (wegen, kabels, leidingen, etc).	Hoogwatervoorzieningen beperken ook de verzakking van infrastructuur (wegen, kabels, leidingen, etc) en beschermen archeologische waarden.
11.C	Pg 25	Dynamisch peilbeheer: <i>Vorm van peilbeheer waarbij het waterpeil dynamisch in de tijd kan fluctueren binnen een van tevoren vastgestelde boven- en ondergrens. Afhankelijk van de grondwaterstand, het bodemvochtgehalte en de weersomstandigheden kan het oppervlaktewaterpeil worden ingesteld op of tussen de vastgestelde boven- en ondergrens. Het is dus een anticiperend</i>	Dynamisch peilbeheer: Dynamisch peilbeheer is een vorm van peilbeheer waarbij het waterpeil wordt gestuurd binnen een van tevoren vastgestelde boven- en ondergrens. Afhankelijk van de grondwaterstand, het bodemvochtgehalte en de weersomstandigheden kan het oppervlaktewaterpeil op elk gewenst moment worden ingesteld op een waarde tussen de vastgestelde boven en

Nr.	Par.	Oude tekst (<i>cursieve tekst is geschrapt</i>)	Nieuwe tekst (vet gedrukte tekst is aangepast of toegevoegd)
		<i>peilbeheer. In de praktijk blijkt dat het alleen effectief werkt wanneer het in combinatie met onderwaterdrainage wordt toegepast.</i>	ondergrens. Het is een anticiperend peilbeheer.
11.11		Overal in de Nota: de term <i>onderwaterdrainage</i>	Vervangen door: infiltratiesysteem
11.12	F9 pg 48	<p>Laatste alinea: <i>Het netto effect van OWD op de waterkwaliteit is nog onbekend; het verminderen van veenafbraak heeft een positief effect terwijl nutriënten mogelijk versneld worden uitgespoeld wat een negatief effect betekent. Doordat bij OWD meer gebiedsvreemd water moet worden ingelaten heeft dit een effect op de waterkwaliteit, positief of negatief. Hoe de totale balans op langere termijn uit gaat slaan is nu nog niet te zeggen. Uiteindelijk is het tegengaan van bodemdaling het hoofddoel van OWD. Vanuit ecologisch perspectief heeft het werken met zogenaamde drukdrains voordelen ten opzichte van OWD: grondwaterpeilen zijn beter te sturen waardoor de nutriëntenuitspoeling waarschijnlijk beperkt blijft.</i></p>	<p>Een Infiltratiesysteem wordt primair aangelegd om bodemdaling te vertragen. Hierdoor wordt de veenbodem vochtig gehouden waardoor het huidige tempo van bodemdaling met 30% tot 50% wordt geremd. Ook neemt de uitspoeling van vrijkomende nutriënten naar het oppervlaktewater én neemt de CO2 emissie af. Het is echter wel belangrijk dat het infiltratiesysteem goed worden aangelegd. Niet te ondiep, om voldoende bodempassage te houden voor de nutriëntrijke grondwaterstroom vanaf het maaiveld (anders komen er meststoffen in de sloot voordat het door het gras is opgenomen). Maar ook niet te diep, om te voorkomen dat diepere bodemlagen draineren die relatief veel nutriënten kunnen bevatten. Bij de aanleg van de drains wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de aanlegcriteria. In de pilot Toekomstbestendige polders bij de Vlist (onderdeel van het project Klimaatlim boeren op veen) wordt straks onderzoek gedaan naar het effect van de aanlegdiepte op de kwaliteit.</p> <p>Studies van de WUR zoals ‘Effecten van onderwaterdrains op de waterkwaliteit in veenweiden’ (Hendriks & van de Akker, 2012) bevestigen dat met de juiste dimensionering en diepte van de onderwaterdrains en peilbeheer de waterkwaliteit verbetert. Daarnaast is de maatregel onderwaterdrainage in de bestuursovereenkomst nutriënten in veenweiden 2013-2021 als één van de 13 effectieve nutriëntenmaatregelen benoemd.</p> <p>Verder ontstaan er door het aanleggen van infiltratiesystemen extra kansen om de kringlopen van het melkveebedrijf sluitend te krijgen. Een meer bewuste goede ‘landbouwpraktijk’ in combinatie met onderwaterdrains (bijvoorbeeld tijdstip van bemesting) en minder vertrapping door het vee levert minder mineralenverliezen op. Bijvoorbeeld</p>

Nr.	Par.	Oude tekst (<i>cursieve tekst is geschrapt</i>)	Nieuwe tekst (vet gedrukte tekst is aangepast of toegevoegd)
			doordat de bodem met OWD eerder op temperatuur is in het voorjaar waardoor de meststoffen beter worden opgenomen.
11.L	F15 pg 56		3 ^e alinea, aan het eind toegevoegd: Onderzoek naar deze (of andere) innovatieve teelten is in volle gang.
11.N	F17 pg 61	<i>Figuur 11 is verwijderd.</i>	
13.C	F7 pg 42		Tabel 1, 4 ^e rij, laatste kolom, toegevoegd: Ook gaat het hier om een bandbreedte, per situatie worden met de gemeente maatwerkafspraken gemaakt over de drooglegging.

